

DUNA-TISZA MEDENCE

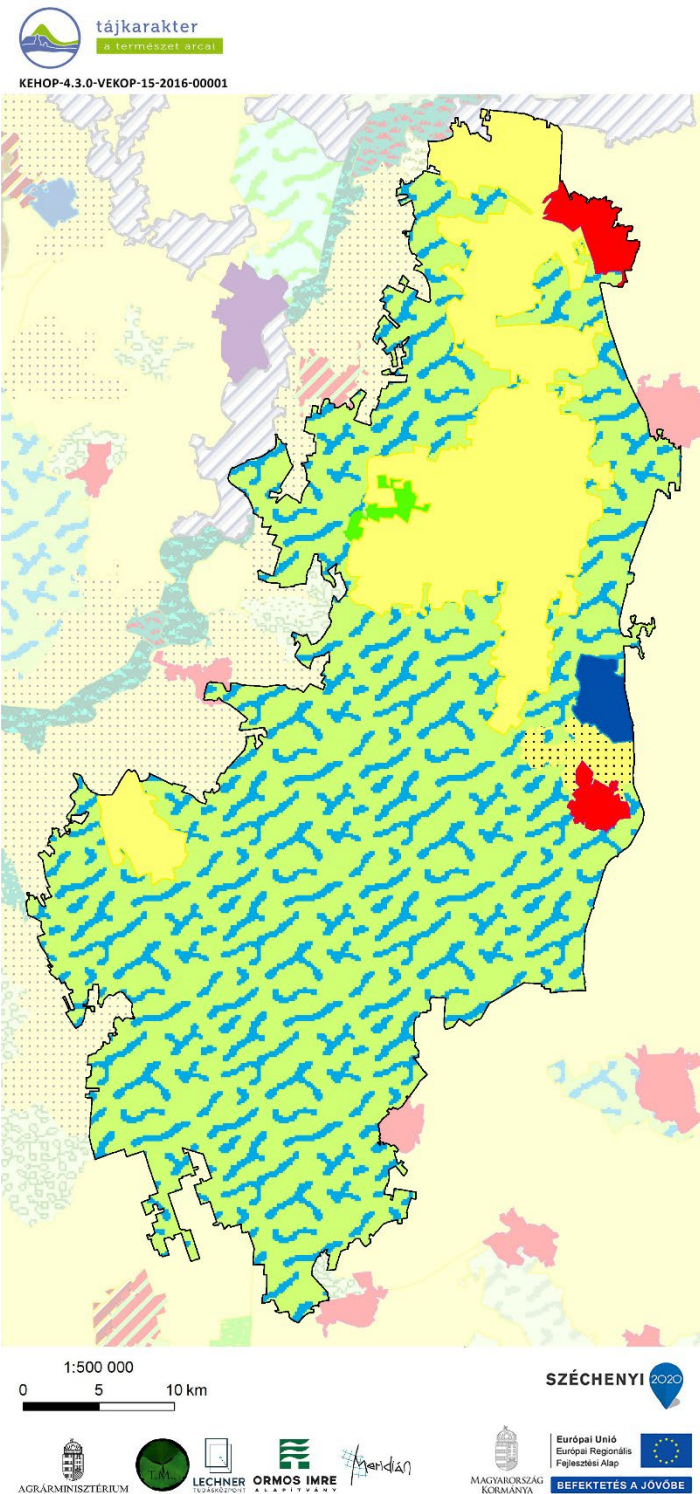
616. HORTOBÁGY TÁJKARAKTER-TERÜLET

A Hortobágy tájkarakter-terület emblemikus magyar táj, amelynek helye, arculata, különlegessége általánosan ismert. A földrajzi tájbeosztással közel azonos tájkarakterterület eredetileg a Tisza ártere volt, ahol a rendszeres áradások biztosították a legelők nedvesség-utánpótlását. Ma a különleges arculatot a vizállásos területekkel tarkított gyepes, mozaikos síksági tájkarakter-típus adja. A teljesen fáatlan, „igazi” pusztai jelleg jórészt a ma már csökkenő intenzitású legeltetésnek köszönhető. A sovány szikes talaj ugyan nem ideális az erdők számára, de bokros, ritkás fás növényzetet eltartana. A tájegység alig lakott, félig természetes, főképp sós mocsarakhoz, szikpadkákhoz köthető természeti értéket hordozó terület. Területe 1674,7 km².

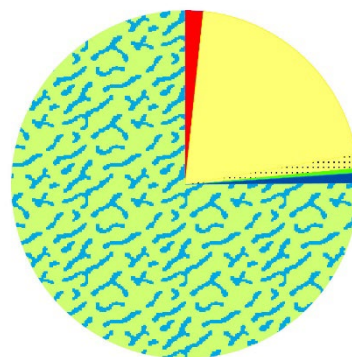


Fotó: Csorba P. (Hortobágy 2016)

A Hortobágy tájkarakter-területen előforduló tájkarakter-típusok



- Erdődomináns, homogén síksági táj
- Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával
- Szántódomináns, homogén síksági táj
- Szántódomináns, mozaikos síksági táj
- Tavi táj
- Települési táj síkságon



Tájkarakter-típusok	Össz-terület (km ²)	Terület-arány (%)	Folt-szám	Átlagos foltméret (km ²)	Szórás (km ²)
Hortobágy	1674,69	100,00%	8	209,34	408,58
Települési táj síkságon	28,15	1,68%	2	14,08	3,97
Szántódomináns, homogén síksági táj	344,02	20,54%	2	172,01	146,91
Szántódomináns, mozaikos síksági táj	20,72	1,24%	1	20,72	0,00
Erdődomináns, homogén síksági táj	7,64	0,46%	1	7,64	0,00
Tavi táj	16,16	0,96%	1	16,16	0,00
Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával	1257,99	75,12%	1	1257,99	0,00

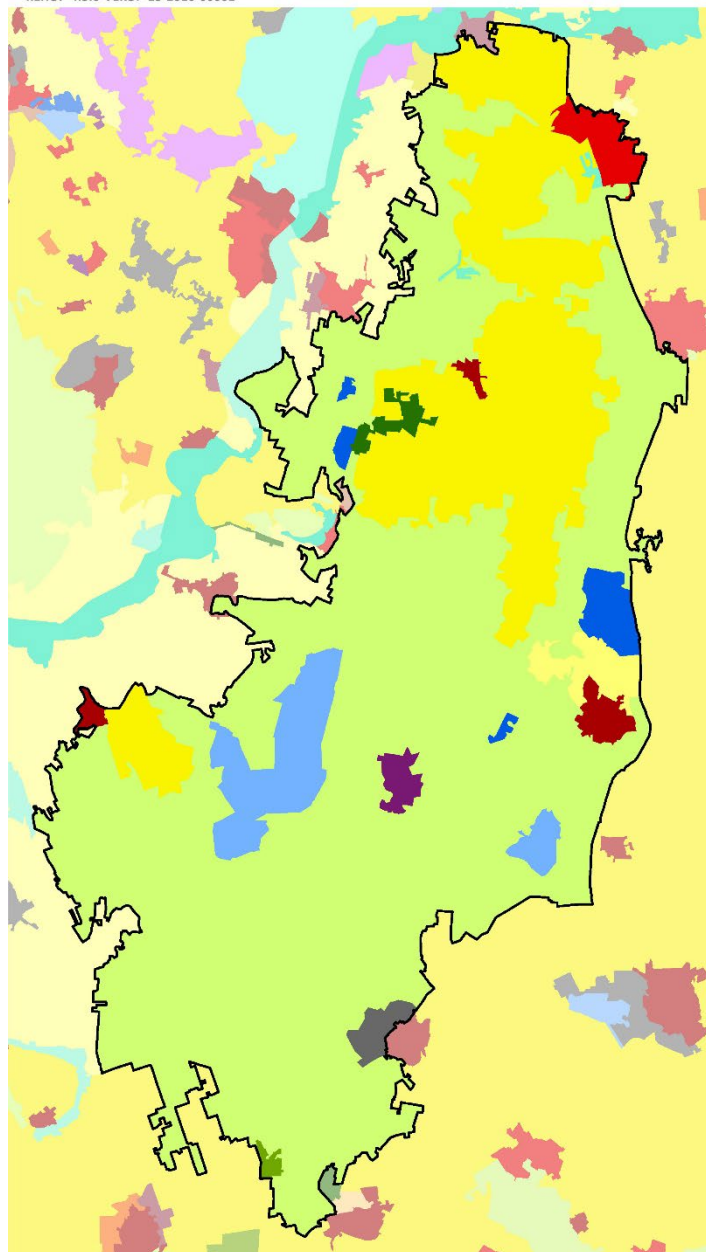
A HORTOBÁGY TÁJKARAKTER-TERÜLET KULCSJELLEMZŐI

I/1. Domborzat

A táj domináns domborzati típusa a tagolatlan alacsony síkság, amelynek területi aránya 78%. Emellett jelentős még az enyhén tagolt alacsony síkság részaránya is (21%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/1. térkép)

I/2. Komplex felszínborítás-típusok

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001



- 1000 - Településdomináns homogén
- 1001 - Településdomináns mozaikos
- 1601 - Település-vízmozaik
- 2000 - Szántódomináns homogén
- 2001 - Szántódomináns mozaikos
- 4001 - Gyepdomináns mozaikos
- 5000 - Erdődomináns homogén
- 5001 - Erdődomináns mozaikos
- 6000 - Vízdomináns homogén
- 6001 - Vízdomináns mozaikos
- 6541 - Víz-erdő-agrármozaik
- 7001 - Dominancia nélküli

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020



(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/2. térkép)



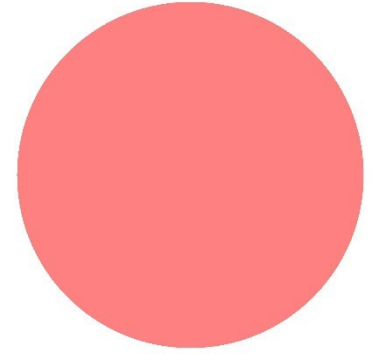
Fotó: Csorba P. (Hortobágy 2013)

TERMÉSZETI JELLEMZŐK

II/1. Éghajlati körzetek

A tájkarakter terület teljes egésze meleg-száraz éghajlati körzetbe tartozik. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/1. térkép)

Éghajlati körzetek	Területarány (%)
Hortobágy	100,00%
meleg - száraz	100,00%



II/2. Tengerszint feletti magasság

A tengerszint feletti magasság a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző magassági értékek leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/2. térkép)

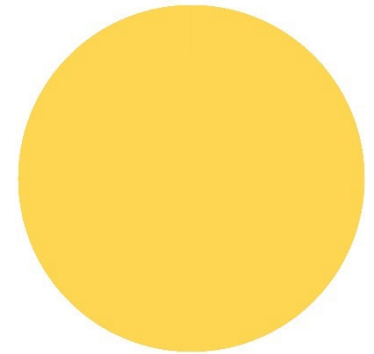
II/3. Relief

A relief a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző felszín-mozgalmassági jellemzők leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/3. térkép)

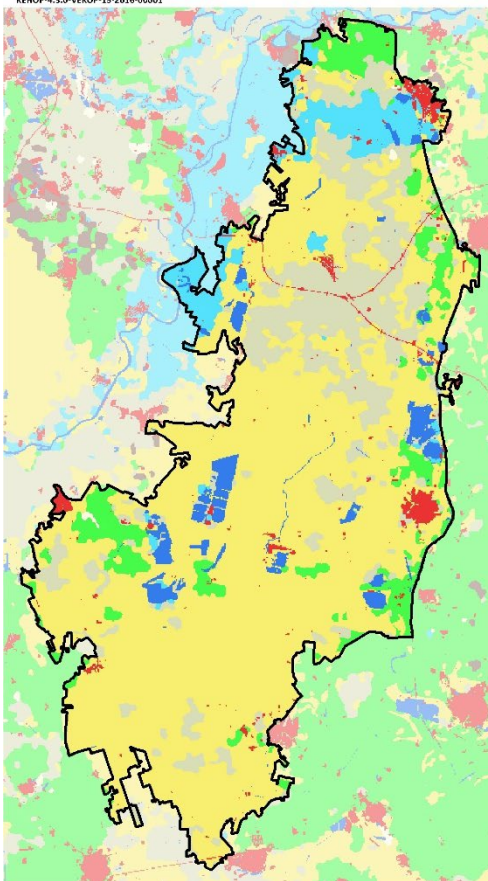
II/4. Alapkőzet

A Hortobágy teljes területét löszös üledék jellemzi. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/4. térkép)

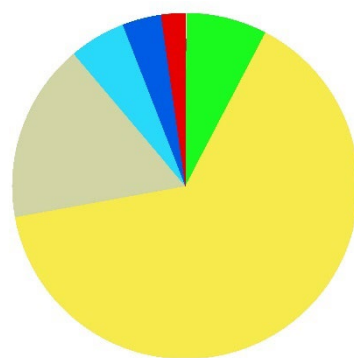
Kőzet név	Területarány (%)
Hortobágy	100,00%
glaciális és alluviális üledék	0,04%
löszös üledék	99,96%



II/5. Talajtípusok

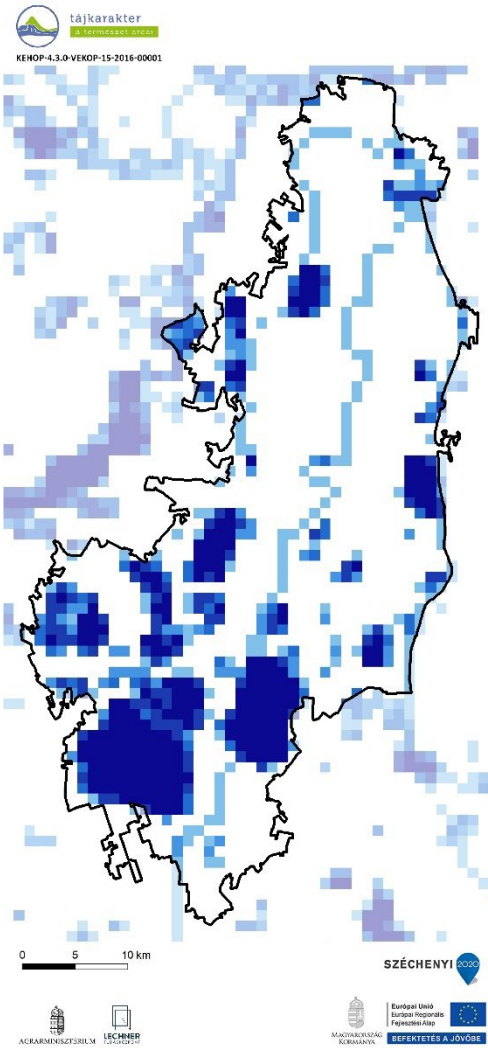


Talajtípus	Területarány (%)
Hortobágy	100,00%
Szikes talajok	64,49%
Réti talajok	16,72%
Csernozjom talajok	7,53%
Öntés és lejtőhordalék talajok	5,26%
Nyílt vízfelszín	3,64%
Beépített terület	2,25%
Váztalajok	0,11%
Barna erdőtalajok	0,01%

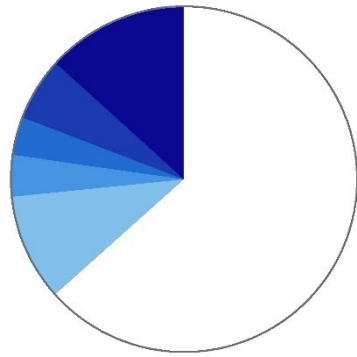


A Hortobágy jellegzetes talajai a szikesek, a táj 64 %-át ezek borítják. Kisebb foltokban réti- és öntéstalajok is előfordulnak a területen. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek

II/6. Felszíni vizek területaránya

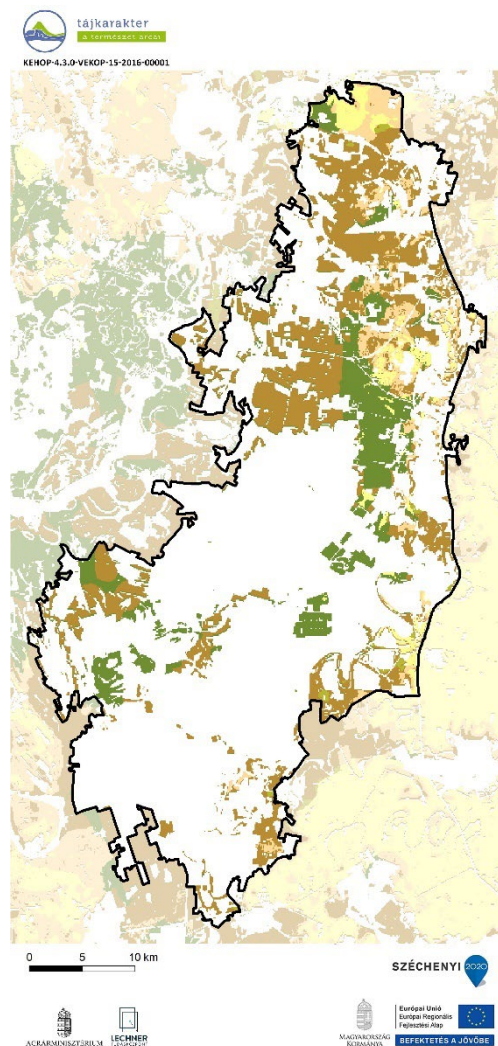


Felszíni vizek területaránya	Területarány (%)
Hortobágy	
0-1% - nincs, elenyésző	63,36%
1-5% - alacsony	10,04%
5-10% - közepes	3,86%
10-20% - magas	3,56%
20-50% - nagyon magas	5,88%
50-100% - meghatározó	13,30%

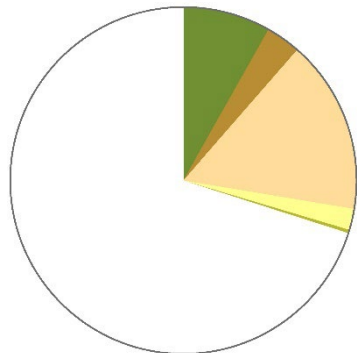


A közlekedési hálózat sűrűsége a tájban alacsony, 0,17 km/km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/6. térkép)

II/7. Ökotípusos földhasználat

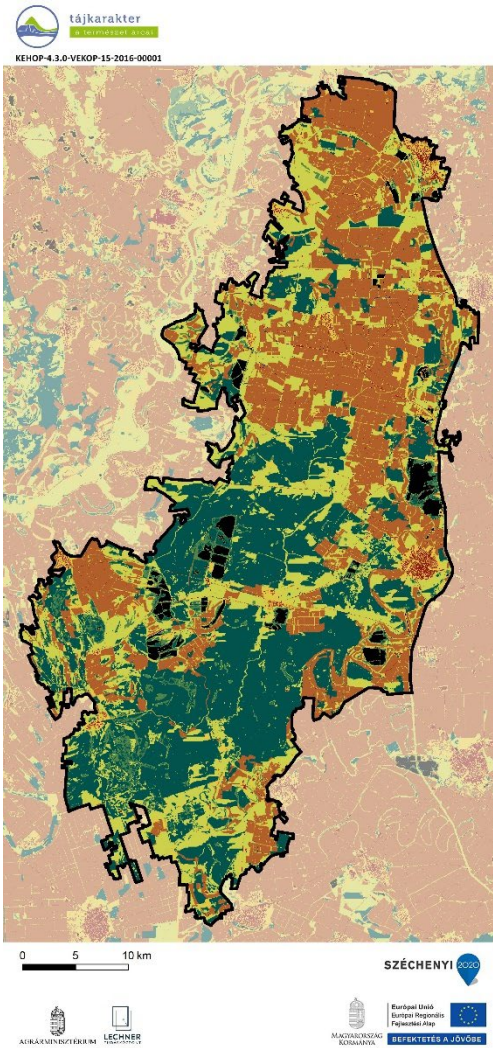


Ökotípusos földhasználat	Területarány (%)
Hortobágy	29,92%
kiváló termőhelyi adottságú szántó	1,98%
kiváló termőhelyi adottságú, környezetileg érzékeny szántó	0,32%
gyenge és közepes termőhelyi adottságú szántó	3,25%
gyenge és közepes, környezetileg érzékeny szántó	16,20%
erdőtelepítésre javasolt terület	8,18%

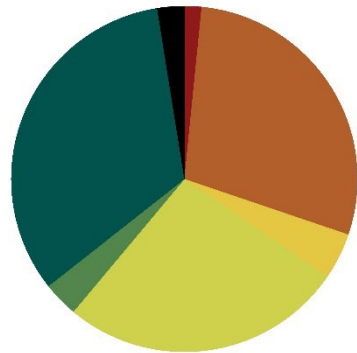


Az ökotípusos vizsgálat szerint a táj területének 8 %-án erdőszítés javasolt, a terület mintegy 16 százalékán pedig - a növénytermesztés szempontjából közepes és gyenge talajadottságok, illetve a környezeti érzékenység következtében - a szántók extenzifikációja (földhasználat-váltás vagy szántóföldi művelés külterjesítése) indokolt. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/7. térkép)

II/8. Ökológiai állapot



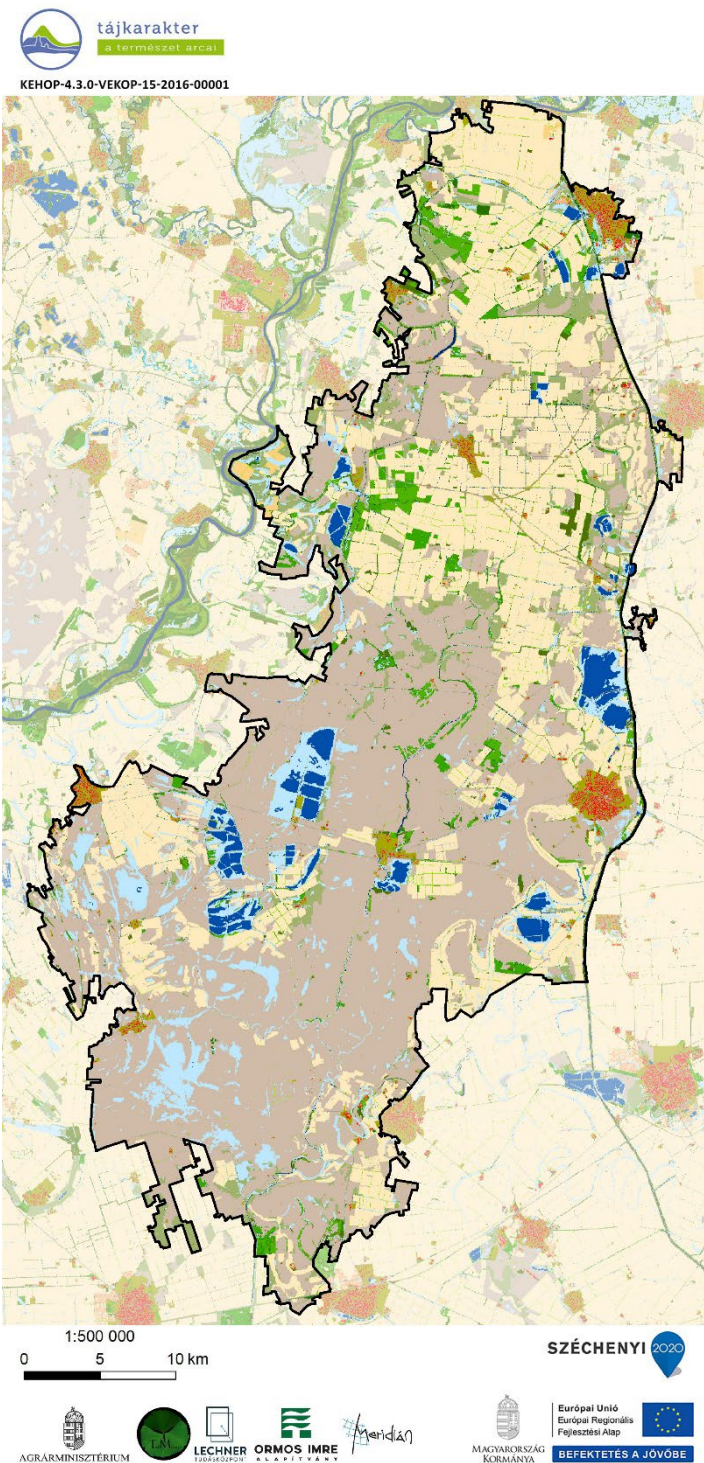
Ökológiai állapot	Területarány (%)
Hortobágy	
Mesterséges felszín	1,6
Rossz ökológiai állapot	28,6
Kedvezőtlen ökológiai állapot	4,3
Közepes ökológiai állapot	26,5
Jó ökológiai állapot	3,3
Kiváló ökológiai állapot	33,1
Adathiány	2,5



A kiváló állapotú területek aránya a többi tájkarakter-területhez képest is kiugróan magas (33%), ezenfelül a rossz állapotú (29%) és a közepes állapotú (27%) területek jelennek meg magas arányban, a beépített területek aránya igen alacsony (2%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/8. térkép)

FELSZÍNBORÍTÁS-JELLEMZŐK

II/9. Ökoszisztéma-alaptérkép (2. szint)

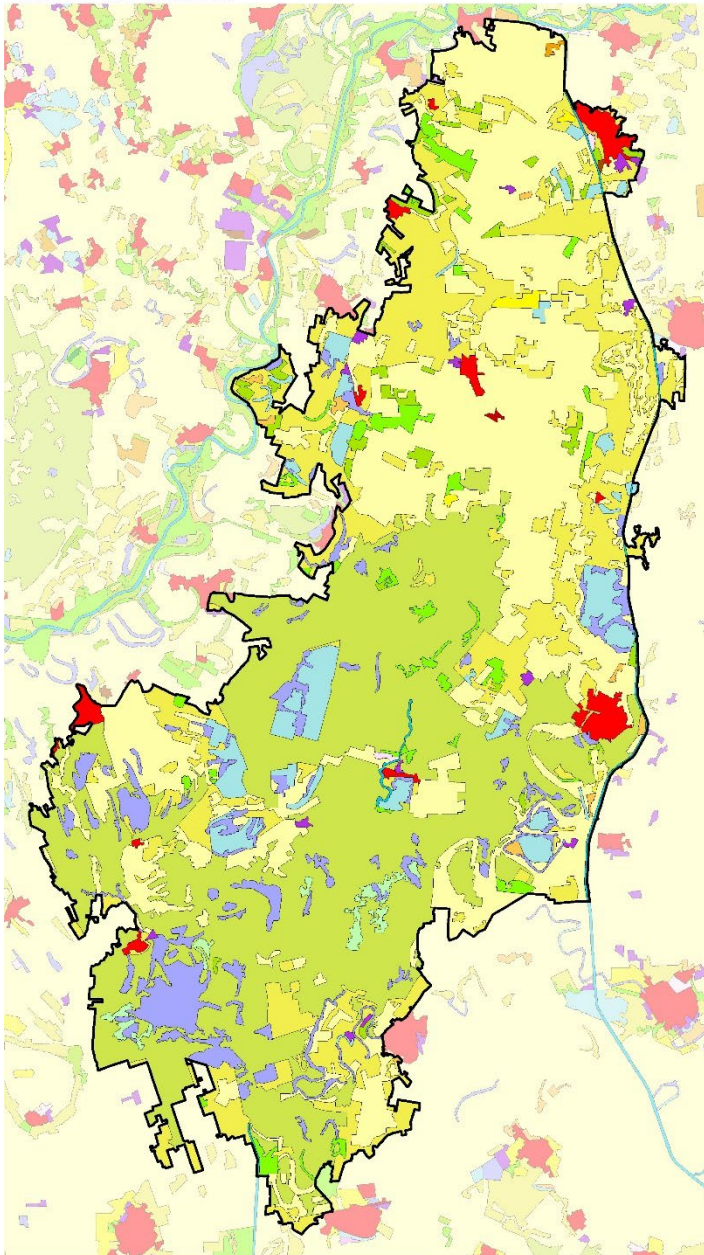


- 11 : Épületek
- 12 : Utak és vasutak
- 13 : Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek
- 14 : Zöldfelületek mesterséges környezetben
- 21 : Szántóföldek
- 22 : Állandó kultúrák
- 23 : Komplex területek
- 31 : Homoki gyepek
- 32 : Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek
- 33 : Sziklakibúvásokkal tarkított gyepek
- 34 : Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken
- 35 : Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet
- 41 : Többelvezetéstől független (TVFLN) erdők
- 42 : Természetszerűbb galériaerdők
- 43 : Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
- 44 : Idegenhonos fajok dominálta erdők, faültetvények
- 45 : Erdőként nyilvántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
- 46 : Máshová nem besorolható fás szárú növényzet
- 51 : Lágyszárú dominanciájú vizes élőhelyek
- 52 : Fás szárú dominanciájú vizes élőhelyek
- 61 : Állóvizek
- 62 : Vízfolyások

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/9. térkép)

II/10. CORINE felszínborítás

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001



1:500 000
0 5 10 km

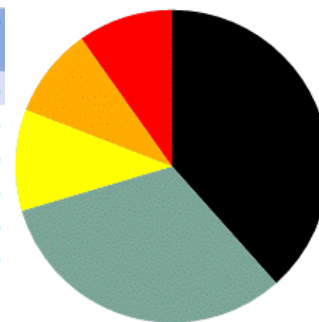
SZÉCHENYI 2020



(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/10. térkép)

II/11. Felszínborítás-átalakulás típusok

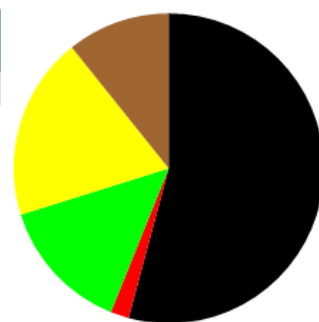
Felszínborítás stabilitás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Hortobágy	419	100,00%
1 - Stabil	161	38,42%
2 - Kvázi stabil	134	31,98%
3 - Lépcsőzetes	44	10,50%
4 - Ciklikus	39	9,31%
5 - Dinamikus	41	9,79%



(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/11. térkép)

II/12. Felszínborítás-átalakulás jellege

Felszínborítás átalakulás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Hortobágy	419	100,00%
1 - Változatlan terület	227	54,18%
2 - Településnövekedés	8	1,91%
3 - Extenzifikáció	59	14,08%
4 - Intenzifikáció	80	19,09%
5 - Dinamikus terület	45	10,74%

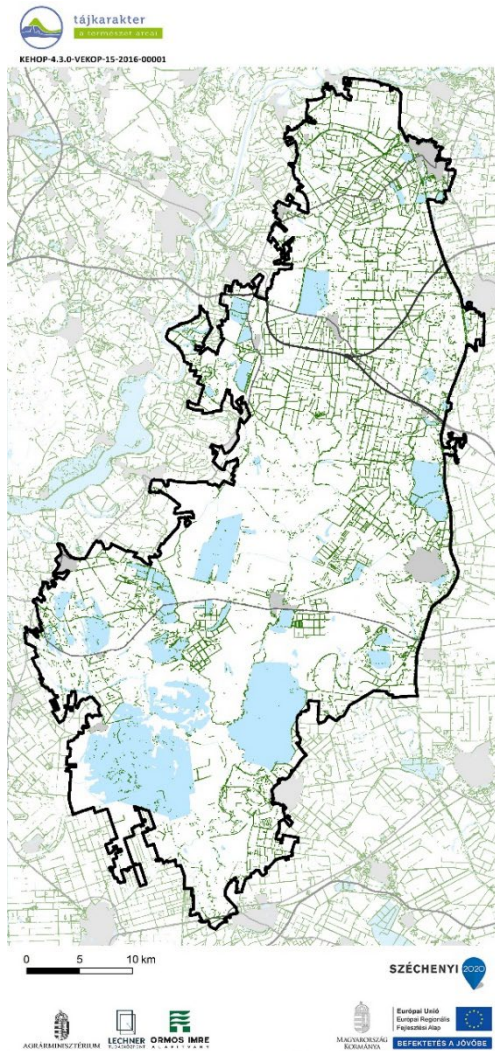


(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/12. térkép)

II/13.-16. Stabil felszínborítású területek (stabil településterület, stabil szántó-, kert-, szőlőterület, stabil erdőterület, stabil gyepterület és vízfelszín)

(Az indikátorok országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/13.-16. térkép)

II/17. Zöld vonalas elemek sűrűsége

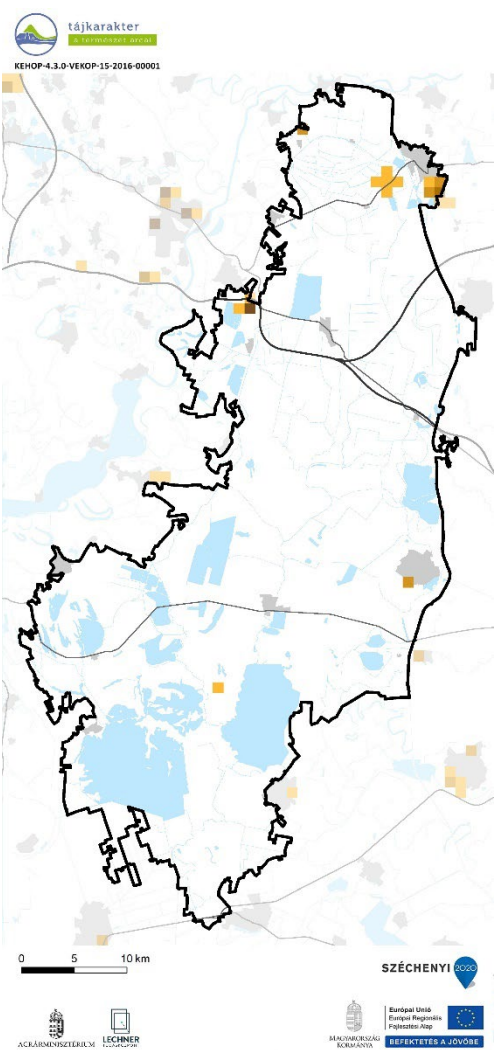


ZÖLD VONALAS ELEMELK SŰRŰSÉGE

- Zöld vonalas elem
- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Belterület
- Vízgazdálkodási térség (OTrT)

Zöld vonalas elemekben szegény terület. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/17. térkép)

II/18. Beépítettség növekedése (1990-2018)



Beépítettség növekedése (1990-2018)	Területarány (%)
Hortobágy	
0%	99,16%
1-6%	0,52%
6-10%	0,22%
10-20%	0,04%
20-40%	0,06%

1990-2018 között a területen új települési területek kialakulása nem volt jellemző. Kisebbséget Tiszavasvári mutat. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/18. térkép)

II/19. Közlekedési hálózat sűrűsége

A közlekedési hálózat sűrűsége a tájban alacsony, 0,17 km/km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/19. térkép)

Közlekedési hálózat sűrűsége	Területarány (%)
Hortobágy	
0-0,44 km/km ²	88,72%
0,44-1,56 km/km ²	8,73%
1,56-9,44 km/km ²	2,55%

II/20. Roncsolt területek aránya (külfejtéses bánya, hulladéklerakó)

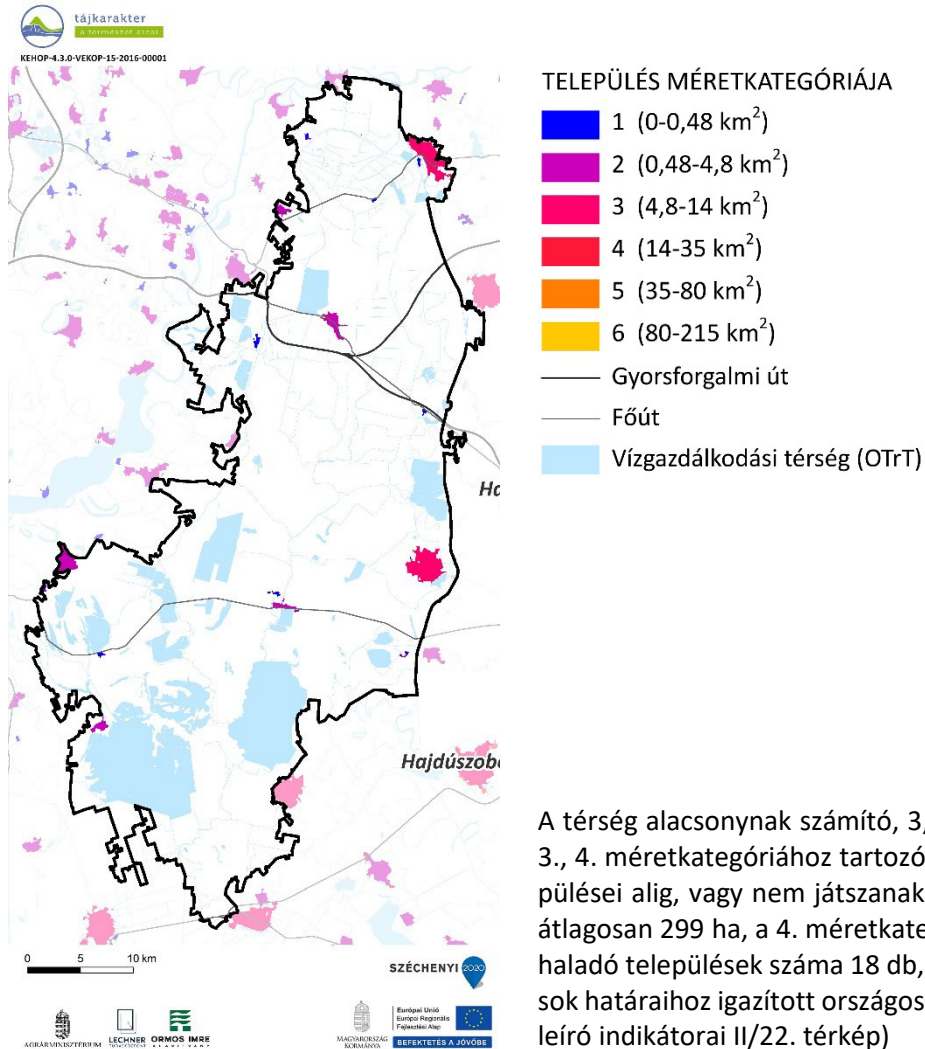
Földhasználati információk alapján roncsolt területek (lerakók, külszíni bányaterületek) nem vagy csak elhanyagolható mértékben fordulnak elő. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/20. térkép)

ANTROPOGÉN ÉS PERCEPCIONÁLIS JELLEMZŐK

II/21. Település-sűrűség (belterületi beépített területek eloszlása)

A Hortobágy településhálózata az országban a legritkább (0,07 db/km²). (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/21. térkép)

II/22. Településméret (átlagos belterületi települési terület mérete)



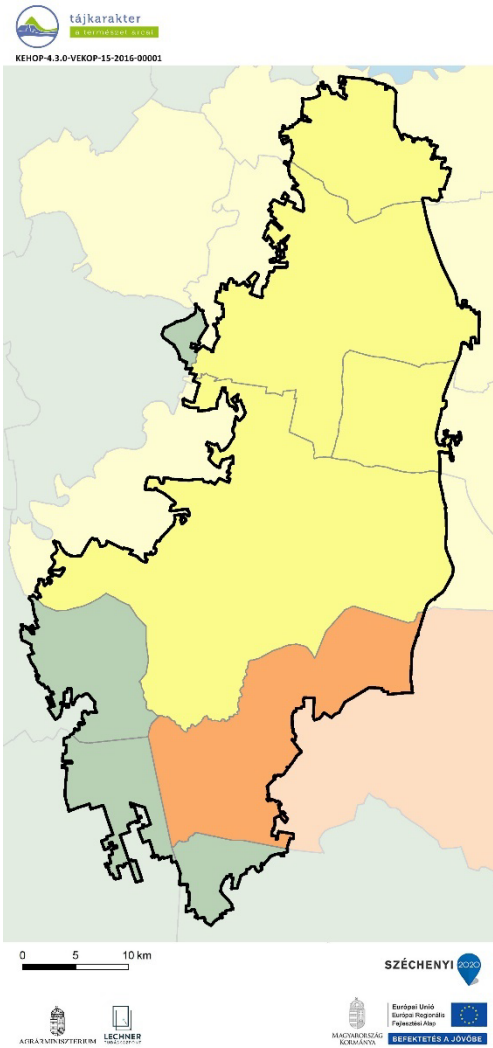
II/23. Külterületi szórványbeépítés sűrűsége

A külterületi beépítések eloszlása ritka (0,87 db/km²), a belterületi egységekhez átlagosan 10 db külterület tartozik. A külterületi beépítések mérete közepes (0,71 ha), a települések között nagy kiterjedésű komplex művelésű és gazdasági területek és kisebb szórványok (tanyák) közepes sűrűségű hálózata jellemző. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/23. térkép)

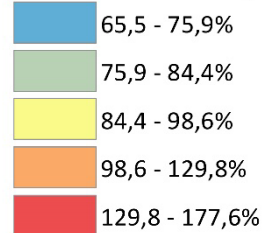
II/24. Nagy kiterjedésű települési tér

A Hortobágy tájkarakter-területen nem található nagy kiterjedésű települési tér. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/24. térkép)

II/25. Néességváltozás

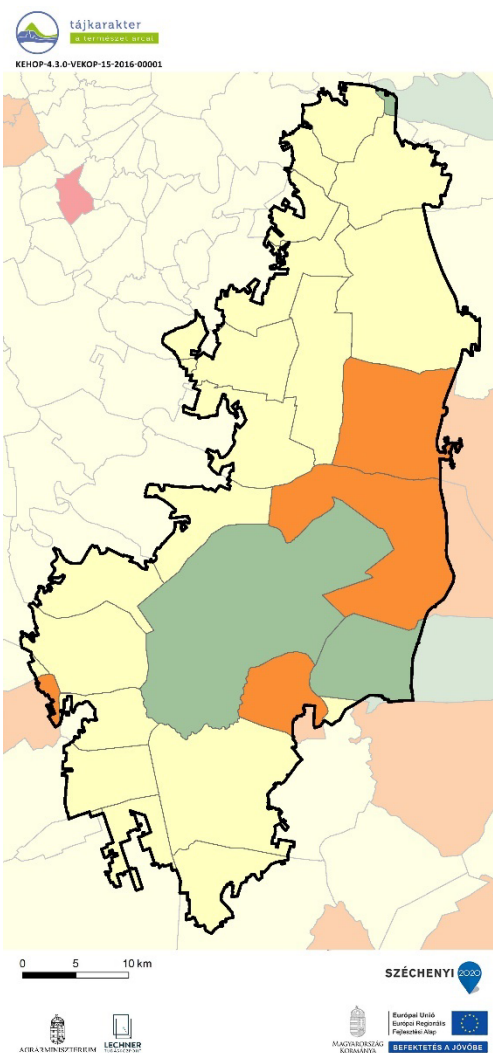


NÉPESSÉGVÁLTOZÁS (1980-2019)

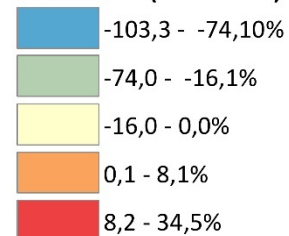


A Hortobágyon az elmúlt 40 évben a népesség csökkent, a térségen belül azonban területi különbségek figyelhetők meg. Jelentősebb csökkenés a terület déli részén volt jellemző, míg a Hajdúszoboszlói járás térségéhez tartozó részen növekedett a lakosságszám. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/25. térkép)

II/26. Külterületi lakosok arányának változása



KÜLTERÜLETI LAKOSOK ARÁNYÁNAK VÁLTOZÁSA (1980-2011)

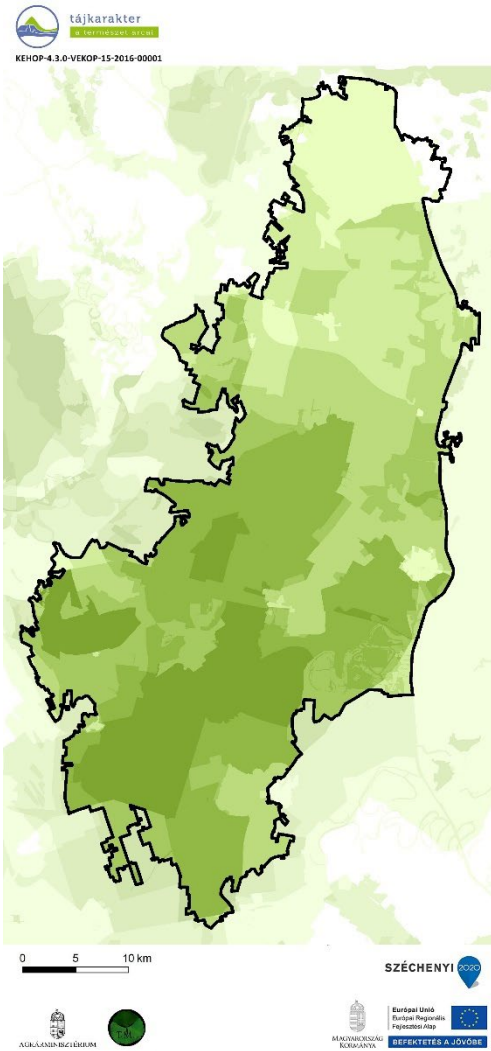


A Hortobágyon a külterületi lakosok aránya a települések többségénél csökkent, jelentősebb fogyás Hortobágy, illetve Nagyhegyes településeken volt jellemző. Néhány település esetében azonban növekedés volt megfigyelhető (pl.: Balmazújváros, Hajdúböszörmény). (pl.: Mélykút, Vaskút). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/26. térkép)

II/27. Néprajzi táj

A terület értelemszerűen magában foglalja a Hortobágy néprajzi tájat, de attól északabbra is kiterjed és érinti a Hajdúság és a Szabolcsi Tiszahát területét is. A pusztai táj miatt kevés a települési terület. A hagyományos településközpontok halmazos, szabálytalan szerkezetűek. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/27. térkép)

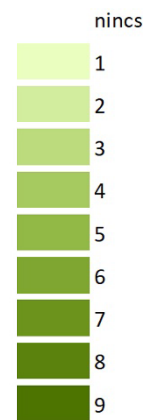
II/28. Természeti és kulturális örökség



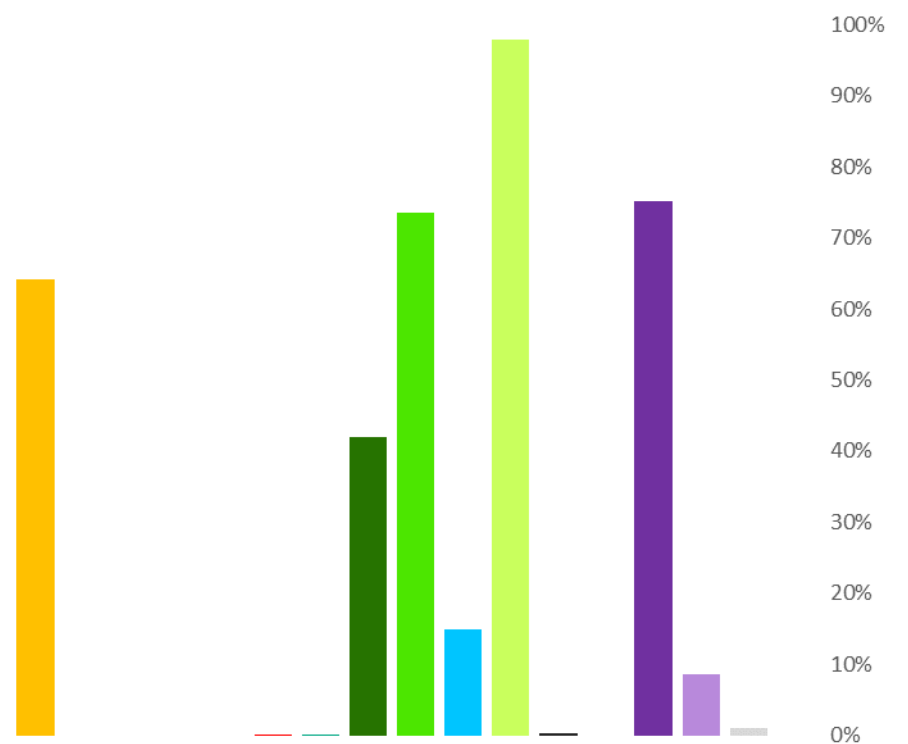
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/28. térkép)

TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

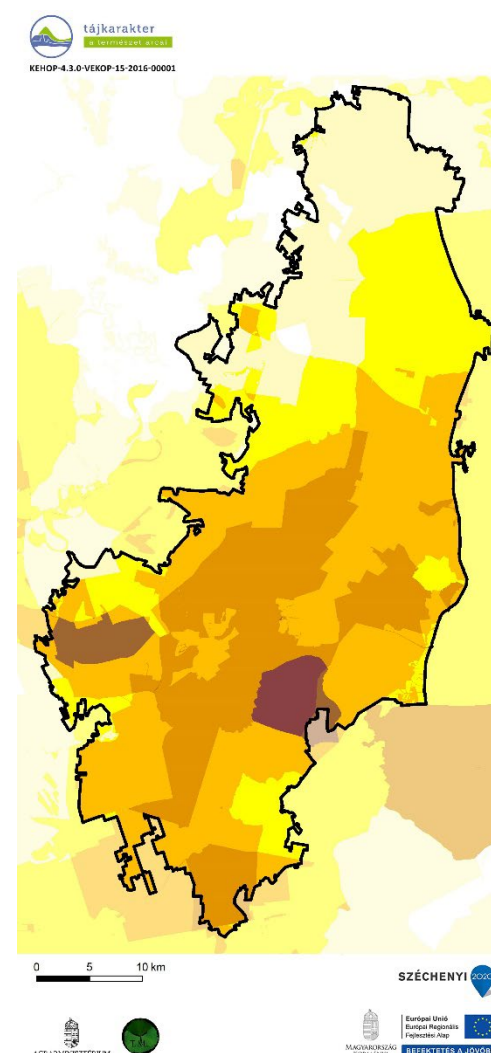
Védelmi célú területi lehatárolások száma



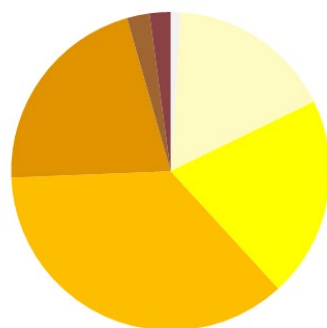
Védelmi célú területek	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Hortobágy	1674,69	100,00%
Natura 2000 terület	1073,73	64,12%
Barlang védőövezet	0,00	0,00%
EU diploma	0,00	0,00%
Naturpark	0,00	0,00%
Természeti emlék	0,00	0,00%
Természetvédelmi terület	0,76	0,05%
Tájvédelmi körzet	0,73	0,04%
Nemzeti park	701,58	41,89%
MAB bioszféra rezervátum	1230,55	73,48%
Ramsari terület	248,74	14,85%
Nemzeti ökológiai hálózat	1638,32	97,83%
Országos védettségű kulturális örökség	4,06	0,24%
Országos, területi védettségű kulturális örökség	0,00	0,00%
Világörökség terület	1259,15	75,19%
Világörökség várományos terület	142,51	8,51%
Nem védett terület	15,59	0,93%



II/29. Megbecsültség

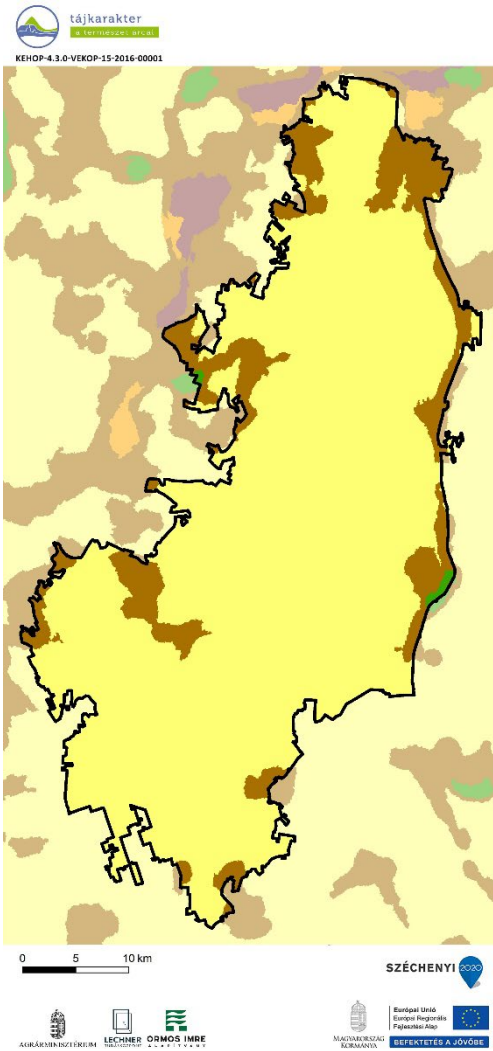


Megbecsültség	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Hortobágy	1674,69	100,00%
1 - Nincs, igen alacsony	17,02	1,02%
2 - Alacsony	280,89	16,77%
3 - Mérsékelt	341,84	20,41%
4 - Számottevő	605,57	36,16%
5 - Jelentős	355,36	21,22%
6 - Magas	38,32	2,29%
7 - Nagyon magas	35,68	2,13%
8 - Kiemelkedő	0,00	0,00%

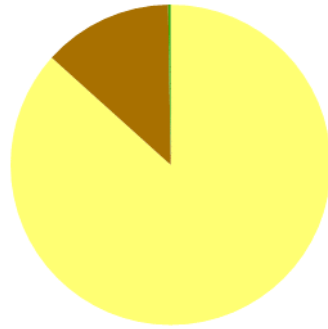


(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/29. térkép)

II/30. Vizuális jellemzők



Vizuális jellemzők	Területarány (%)
Hortobágy	
Zárt, homogén, szegélyekben szegény területek	0,0
Átlátható, szegélyekben szegény területek	86,7
Átmeneti, közepesen zárt területek	13,1
Szegélyekben gazdag, de nem átlátható, zárt területek	0,0
Átlátható, nyitott, szegélyekben gazdag területek	0,3



A tájat az átlátható, szegélyekben szegény területek (87%) uralják. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképét lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/30. térkép)